

Pincgav je kraj na Salcburškem, hribovska dežela kakor naša kranjska. Po barvi so pincgavska goveda nekoliko podobna pisanemu švajcarskemu (bernskemu) rodu; skoraj da bi smeli reči, da je neka podsorta teh švajcarjev; barve so rujavo-rdeče, z belo progo po križu, včasih pa ima tudi bele lise po životu, vzlasti na čelu, trebuhu in nogah; života je krepkega, čela širocega in kratkega, širokih prs, reber lepo obokanih (velbanih), nog kratkih in močnih, rep jim je visoko nastavljen. — Živa teža kravam je okoli 7 do 8 centov, bikom pa tudi 10 centov in še čez.

Dobrih lastnosti ima ta živina veliko. Te-le so:

Pincgavska goveda so zdrave in trdne nature, ki se ne brigajo za grdo vreme in bolj ostro podnebje (klima); v klaji niso kočljiva, ampak zadovoljna tudi s slabejo postrežbo in manj klaje, pri vsem tem pa so pincgavske krave dobre mlekarice; klajo, ki jim jo daš, povrnejo ti z obilim mlekom. Pred nami leži natanjčen zapisnik, koliko mleka se je namolzlo od več pincgavskih krav leto in dan na grajščini v Strasnicah, in iz tega zapisnika razvidimo, da se je počez namolzlo od njih po 1500 bokalov na leto. To pa kaže, da so dobre mlekarice, in veliko mleka in dobrega mleka, to je gotovo prvo, kar zahtevamo od krave, in tem raje imamo tako kravo, čem manj jej damo klaje.

Sicer pa se dá pincgavska živina tudi precej dobro izpitati (odebeliti), in to, da so mesarjem všeč, je druga dobra lastnost.

Tretja dobra lastnost pa je ta, da so voli za vprego posebno pripravni.

Po takem ima ta živina vse tri lastnosti, ki jih gospodar zahteva od goved.

Najbolj pa je zavoljo gori popisanih lastnosti in ker je domá v planinah, za hribovske kraje zato posebne hvale vredna, ker je trdne nature in tudi z bolj pičlo klajo zadovoljna.

Ali dostaviti moramo to, da taka je le goveja živina pravega pincgavskega rodú, ne pa mešanica, ki je na pol pincgavska, na pol pa kakega družega malo-pridnega plemena. Zato nam je treba goved čiste pincgavske krvi; zato iščejo kmetijske družbe čistih pincgavskih bikov, da se po njih zboljša naša domača živina. V 5. rodu, ako s pravim pincgavskim bikom gospodar pari domačo tako, da od tega bika narejene junice (poldrugo leto stare) pari s pravim pincgavskim, dobí že čisto pincgavsko krí.

Zgodovinske stvari.

Črtice o vojaški granici.

Zdaj, ko se po časnikih toliko piše o razpuščenju graničarjev iz dosedanje vojaške uredbe in zveze, in ko sta se dva polka že razpustila, zdi se nam — piše „Domov.“ — primerno, povedati kaj o tej ustanovi.

Prvega sledú te vojaške naprave moramo iskati v dôbi Ferdinanda I., kteremu je njegov svak in na Ogerskem prednik, Ljudevik II., v varstvo izročil Dalmacijo in Hrvaško, v kateri namen mu je ponudil tudi Senj in več družih trdnjav v tistih krajih (na. p. Liko, Jajco).

Ferdinand si je preskrbel potrebnega denarja, je posedel s svojo vojaščino omenjene trdnjave in Turke večkrat močno potolkel. Vsled vojsk je bila pridobljena dežela skor brez ljudi; za tega del jo je prepustil Ferdinand srbskim begunom in katoliškim Hrvatom s tem pogojem, da imajo braniti deželo, ki jih redí, zoper Turke.

Ti novi stanovalci ob turški meji niso plačevali

davkov, pa bili zavezani skoz in skozi vojaško službo opravljati.

Nekteri izmed njih so dobivali od Avstrije nekaj plače, drugi so brezplačno služili. Med vseljenci so bili tudi beguni iz Bosne, Uskoki imenovani; ti so se, pod istimi pogoji, kakor uni, vselili unkraj Kolpe, v okraji Žumberškem (Sichelburg). Al, ker so ljudi napadali in ropali, moralo se je na-nje paziti, ter so jim zaradi javne varnosti odkazali kraje zad za Senjem, kateri so bili malo da ne zapuščeni.

Granica Karloviška, Varaždinska in Banaška je postala vojaška l. 1589. vsled tega, da se je dovolilo mnogim Morlaškim rodovinom ondot vseliti se, zlasti pa potem, ko se je bilo vselilo veliko kristijanov došlih iz male Valahije; tem je Ferdinand II. prepustil 70 zapuščenih gradov med Kolpo in Uno.

Rudolf II. jim je podelil versko svobodo ter oprostil jih davkov; naložil pa jim dolžnost, zemljo obdelovati in mejo proti Turkom braniti. Že od leta 1707. se bere v zgodovini o nekakošnem graničarskem polkovniku, kteremu so bili podložni stotniki, poveljniki in konjiki.

Tako se je ustanova vojaške granice zmirom bolj razvijala. Leta 1652. se je štelo že čez 8800 stanovalcev. Leta 1687. se je vselilo tam 4000 Srbov, in so vživali enake pravice, kakor prvotni prebivalci. Po Karlovškem miru so posedli oni pridobljene okrajine, ktere so bile vsled vojsk brezljudne; tako na pr. so se lotili obdelovati sedanji Banat in slavonsko vojaško granico Srbi, ki so bili ubežali iz Turčije. Tako se je naredil poleg okrajev Varaždinskega, Karlovškega in Banaškega Slavonski okraj, kateri se razprostira poleg Save, Maroše in Tise. To poslednjo deželo sta administrirala dvorsko vojno svetovalstvo in dvorna kamora na Dunaji.

Leta 1793. je ukazal Leopold I., da naj se združi Varaždinska granica s civilno Hrvaško; toda se ta ukaz ni izvršil, kakor tudi ne sklep cesarja Leopolda II., po kterem je imel postati Senj že takrat to, kar je še le letos postal, svobodno kraljevo mesto.

Graničari so se za trdno po vojaško uravnali še le za vojsk zaradi dednega nasledstva. Pričel je to uredovanje leta 1746. general Sasko-Hildburghausen-ski, kateri je naredil v Karlovškem okraji 4 polke infanterije in en polk huzarjev; v Varaždinskem dva polka infanterije in en polk huzarjev.

Ban grof Bathyany je o istem času 2 polka infanterije in 1 polk huzarjev v Banatu uredil, in 1750. leta je napravil general Engelshofer v Slavoniji tri polke infanterije in en polk huzarjev.

Leta 1760. se je Erdeljska vojaška granica, ktera se je bila po 90 letih svojega obstoja že razpustila, zopet ustanovila, in leta 1765. se je naredila vojaška meja v Banatu, ki je obsegala tudi 14. graničarski polk.

Leta 1769. se je vpeljal nemški poveljni jezik.

Leta 1780. so se odpravili huzarski regimenti. Leta 1798. so dobili polki številke v aritmetičnem redu 1 itd. Od tistihmal so morali hoditi graničari v vojsko.

Znanstvene stvari.

Sporočilo

o V. občnem zboru Matice slovenske.

v Ljubljani 2. septembra 1869. l.

Po sv. maši, ki so jo v stolni cerkvi ob 8. uri služili preč. gosp. dr. Janez Zlatoust Pogačar, stolni dekan in odbornik Matičin, zbralo se je okoli 60 Matičarjev v